

Szent Borbála napi ünnepség
2025. december 4. MTA székház díszterme

Jó szerencsét!

Tisztelt Ünneplő Közösség!

A bányászat az emberiség legősibb tevékenységeinek egyike: már akkor létezett, amikor az írás még nem. Hazánk területén is a bányászat jelentős múlttal és hagyományokkal rendelkezik.

E szakma nem csupán történetiségével magaslik ki a többi közül: a bányászok oktatnak, kutatnak, hagyományt teremtenek, s ezáltal felpofozsdítik nemzetünk kultúráját. De leginkább kis és nagy közösséget építenek és tartanak össze. Nemzetünk megbecsülésének jeléül **saját himnuszt adott a bányászoknak – s tegyük hozzá, a kohászoknak és az erdészeknek.**

Miért csak nekik, az erdészeknek, bányászoknak és a kohászoknak engedtetett meg a saját himnus? A választ maga a szakma fohása adja meg: „**Nem kincs után sóvárgok én.**”

A tudomány eme szentélye, a gépek, melyeket használunk, de az otthon melege sem valósulhatott volna meg, nem valósulhatna meg a bányászok és kohászok áldozatos, önfeláldozó munkája és elhivatottsága nélkül. **Jólétünk, gazdagságunk pillérét és hosszú évszázadokon át támaszát a bányászat és a kapcsolódó ágazatok adták.**

Áldozatos munkájukkal nemzetünket is építették, s építik most is.

Ezért örökké hálásak vagyunk Önöknek, a bányász és kohász társadalomnak.

Tisztelt Ünneplő Közösség!

A bányászat kezdettől fogva szorosan összefonódott a társadalom igényével és a gazdaság fejlődésével. A kibányászott anyagok fajtája és mennyisége is ehhez igazodott, jelentős változásokat okozva az elmúlt évszázadokban.

A régmúltban a társadalom alapvető anyagi értékei képezték a kitermelt nyersanyagok orozslánrészét, így az arany, vagy a só. A későbbiekben ehhez társult néhány érc, ami lökést adott a kohászat fejlődésének is.

Jelentős mérföldkövet jelentett a XVIII. század második fele. Mária Terézia uralkodása idején a bányászat későbbi fejlődése szempontjából több előremutató intézkedés született. Közülük az egyik meghatározó a magyar királyi kamara létrehozása volt, ami alá rendelték a bányaügyek vitelét is. Ezzel együtt az ebből származó bevétel is a magyar királyi kamarát illette meg. A költségvetési mozgástér bővülése találkozott a selmecebányai és más bányavárosokban meglévő tudással, a bányászatba átváramló munkaerővel, majd az iparosodás első nagy európai kiteljesedésével. Ezek eredőjeként felívelt a bányászat az országban. Az ezt követő bő 100 esztendő idején a bányászat és a kohászat diktálta az ország gazdasági fejlődését.

Nem véletlenül erre az időszakra vezethető vissza maga a bányászhimnusz elterjedése és a magyar nyelvű Bányászati szöfűzések egybeszerkesztése és kiadása.

A XX. századra a hangsúly fokozatosan áthelyeződött a szénhidrogének kitermelésére és a szénbányászatra. Ehhez szomorú tényként hozzájárult az első világháegést követően az ország kétharmadának és ezzel ércbányáink szinte összességének elvesztése is.

Történelmi visszapillantásunkkor láthatjuk, hogy a hazai nyersanyagkutatóásban és bányászatban több **korszakhatár** is volt. Most is **egy ilyen korszakhatárhoz érkezünk.**

Telekes Gábor tatabányai beszédére utalni

A XX. században egy energetikai berendezés legyártásához elegendő volt 10-15 féle nyersanyag. Ma már egy szélkerék gyártásához több mint 30 féle nyersanyagra van szükség, egy mobiltelefonhoz pedig akár 40-50-re. Ezek között sok a kritikus nyersanyag.

Ezek felszínre hozásához és feldolgozásához bányászokra és kohászokra van szükség.

Tisztelt Ünneplő Közösség!

Önök nélkül nem létesíthetők szélturbinák, vízturbinák, akkumulátorok. Mindazon berendezések, melyek lehetővé teszik a fenntartható gazdálkodást.

Éppen ezért elvetem és félrevezetőnek, sőt álságosnak tartom az elmúlt években több részről hangoztatott azon megközelítést, miszerint a bolygónk jövőjét veszélyeztetné a bányászat.

Ennek éppen az ellenkezője az igaz: bányászok és bányászat nélkül nincs fenntarthatóság. Ki fogja a felszínre hozni mindazokat a nyersanyagokat, melyek nélkül nem képzelhető el a kibocsátásmentes energiatermelés? S tegyük hozzá, melyek nélkül nem biztosítható a megszokott kényelmünk?

Így ma is helytállóak Dr. Böhm József címzetes egyetemi tanár szavai: **„Lehet a bányászatot szeretni, vagy nem szeretni, de bányászkodni kell!”**

Tegyük hozzá, hogy a bányászatot úgy kell újra felépítenünk a következő években, hogy **közben megerősítsük és fenntartsuk a magyar társadalom bányászok, kohászok és erdészek iránti tiszteletét, elismerését.** Vagyis a bányászatnak a jövőben igazodnia kell a fokozódó társadalmi elvárásokhoz, azon belül kiemelten a szigorodó környezetvédelmi előírásokhoz.

Ebben támaszkodni szeretnénk a magyar bányászok tudására, hozzáértésére és szakmaszeretetére.

Tisztelt Ünneplő Közösség!

Vallom, hogy a történelmet nem olvasni, hanem formálni kell.

Formáljuk együtt!

A hazai bányászat XVIII-XIX. századi felvirágzása 3 tényező együttállásán múlt: megfelelő finanszírozás, tudás és munkaerő, illetve megfelelő kereslet kellett hozzá.

Miként állunk ezekkel manapság?

Közlük a kereslet adott, emlékezzünk vissza Elnök úr idézett beszédére. Ebben tehát könnyebb helyzetben vagyunk, mint eleink, akik maguk teremtték meg a jövőbeli keresletet.

A megfelelő finanszírozási környezet még hiányzik, s az nem alakul ki csakúgy magától. Szoros együttműködésre és közös finanszírozásra lesz szükség az állam és a bányavállalkozók között.

Ehhez az első lépést nekünk, az Államnak kell megtennünk. **Meg kell mondanunk, milyen jövőképet gondolunk a hazai ásványi nyersanyagokkal történő gazdálkodásnak.**

Idén bevezettük a feltáró kutatás jogintézményét. A módosítás előírja az állam számára, hogy a hazai ásványvagyon tekintetében olyan feltáró jellegű alapkutatásokat végezzen, amelyekkel a hazai ásványkincs előfordulásokra vonatkozó ismeretek növelhetőek, ezzel biztosítva a piac számára a beruházások megkezdéséhez szükséges információkat.

De ez a jogi keret még nem ad választ a tartalomra.

Így további lépésként **megalkottuk a Nemzeti Feltérési Programot**. A Program megadja azt a 12 kutatási projektet, irányt, melyekre alapozva már középtávon gazdaságilag és környezetileg fenntartható beruházásokat lehet indítani.

Néhány kutatási projekt a meglevő, de pillanatnyilag bezárt ércbányáinkban rejlő lehetőségek modern módszerekkel való szélesebb körű felderítését célozza, ami megalapozhatja a bányák esetleges jövőbeni újraindítását. Továbbá ide tartoznak a bizonyítottan nagy potenciállal bíró nyersanyagok kutatását célzó projektek is.

Ez a csoport tehát azon ásványkincseket célozza, melyekről tudjuk, hogy elérhetők, de nem ismert még, hogy milyen előfordulásban.

Más projektek pedig azt célozzák, hogy megkutatásra kerüljenek kevésbé ismert és talán sosem vizsgált kritikus elemeket tartalmazó ásványi nyersanyag előfordulásaink.

E kutatásokra alapozva a **hazai bányászat előtt számos lehetőség tárulkozik fel, melyekkel élni akarunk.**

A kutatások és a következő lépésben rá épülő kitermelés termőre fordításához **ki kell alakítanunk az állam és a bányavállalkozók közötti, ezek kölcsönös előnyére épülő finanszírozást.**

Tisztelt Ünneplő Közösség!

A bányászat ismételt felvirágoztatását biztosító harmadik sikerkritérium egyúttal a legfontosabb: **a tudás és az ezzel felvértezett megfelelő munkaerő biztosítása.**

Tudástőkének és innovációs képességnek nem vagyunk híján. A bányászok és a kohászok elsődleges tudás- és kutatási központja – azaz a Miskolci Egyetem – mellett több egyetemünk is nyújt földtudományi, illetve kapcsolódó műszaki képzést. **Büszkén mondhatjuk, hogy elsősorban a Miskolci Egyetem, de mellette mások is méltón viszik tovább a selmeci oktatói és kutatói örökséget.**

A bányászat és kohászat évszázadokon át meghatározta a gazdaságot és az ipart. **Ma pedig új szerepben jelennek meg: a bányászat vált a modern technológiák, a körforgásos gazdaság és azon belül az újrahasznosítás, illetve a környezettudományok ötvözőjévé, míg a kohászat az anyagtudomány fejlődésének egyik alappillére.**

Ez a két ágazat a nyersanyagok kitermelésétől a fémek feldolgozásáig izgalmas és sokrétű pályát kínál a fiataloknak, ahol a hagyomány és innováció találkozik. Ezek egyúttal minden nap újabb és újabb erőpróbát, újdonságot és kihívást, nem egyszer veszélyt rejtenek. Mi kell több az ifjúságnak? A fiatalok nyelvén a bányászat és a kohászat igazi adrenalin bomba.

Mindezek mellett egyetlen bányásznak, egyetlen kohásznak sem kell attól tartania, hogy a mesterséges intelligencia elvenné a munkáját.

Ha ennyire vonzó lehet számukra, akkor mégis hová lettek a selmeci fiatalok? Kik veszik át a ma dolgozó bányászoktól és kohászoktól a stafétát?

Ebben bizony nem mutogathatunk másokra, s főleg nem az ifjúságra! A fiatalok bevonása a mi felelősségünk. Nekünk kell felnyitni a szemüket a bányászkodás rejtelsei és szépsége iránt, saját nyelvükön szólva. Nekünk kell életpályát mutatni nekik és persze a hivatásuk mellett kitartó gyakorló bányászoknak is. Nekünk kell újra kivívni a társadalom szakma iránti elismertségét, hogy újra hivatásnak tekintsék a bányászatot és a kohászatot.

Nekünk kell új élettél, új tartalommal, de a régi hitvallással és elköteleződéssel megtöltenünk a bányászatot.

Kedves Kollégák!

Tehát a bányászat felvirágoztatásához szükséges 3 feltétel közül egy adott, a másik kettő pedig csak részben.

Adott a hosszabb távú kereslet a kitermelhető nyersanyagok, leginkább az ércek iránt. Butaság, sőt bűn lenne ezt elszalasztani.

Beazonosítottuk a megkutatandó nyersanyagokat, melyek előfordulásáról tudunk, avagy bízunk. Ezek megkutatása megalapozott jövőt adhat bányák nyitásának. De meg kell teremtenünk, s ehhez meg kell osztanunk ennek finanszírozását az állam és az érdeklődő bányavállalkozók között.

Jelentős tudással rendelkezünk a bányászat és a kohászat terén, továbbá nagy múltú egyetemekkel, akik képesek az innovációra, egyúttal tudások átadására. Feladatunk jövőkép felvázolásával a dolgozó, elhivatott bányászok megtartása, egyúttal a fiatalok bevonása e szakmákba.

Így jelölhető ki az utunk.

Egy ismert kínai mondás úgy tartja, hogy az **ezer mérföldes utazás is az első lépéssel kezdődik**. Az első lépést megtettük. Sőt, a másodikat is. Haladjunk együtt tovább közös utazásunkon, mely során **beteljesülhetnek a bányászhimnusz mára kicsit megkopott szavai – „Mégis a szív úgy feldobog, a csille száll, a mécs lobog”**.

Ezáltal ismét megacélosodhat **az évszázados köszöntés és útravaló – Jó szerencsét!**